

Publisert i Aftenposten, 23. april 2003

Selvmondsaksjoner i Oslo

Av forsker Thomas Hegghammer, FFI og førsteamanuensis Kari Vogt, UiO

I et leserinnlegg i Aftenposten 16.4 kritiserer John Berg undertegnede uttalelser i forbindelse med ryktene om en forestående selvmondsaksjon mot jødiske mål i Oslo. Berg stiller spørsmål ved våre "kategoriske spådommer" mht. muligheten for denne typen terrorisme i Norge, blant annet ved å hevde at "de overraskende trekk som har preget terrorismen i Europa og resten av verden de siste 35 årene [...] aldri [har vært] forutsett av forskere." Berg minner oss med rette om problemene ved å bruke fortiden til å spå fremtiden og konkluderer med at ingen kan forutsi konsekvensene av tilspissingen i Midtøsten for europeisk sikkerhet.

Her er det imidlertid på sin plass med noen presiseringer. Vi ble bedt av Aftenposten om å gjøre to ting. Det første var å kommentere disse helt spesifikke ryktene og gi en vurdering av deres troverdighet. Det andre var å redegjøre for selvmondsterrorisme som et historisk fenomen, samt å gi personlige vurderinger av sannsynligheten for denne helt spesielle formen for terrorisme i Norge i nærmeste framtid. Det burde være unødvendig å presisere at vi har ikke noen ambisjoner om å vite med ett hundre prosent sikkerhet hva fremtiden bringer. En trusselvurdering er ikke mer enn en oppfatning av en potensiell aktørs intensjon og kapasitet til å utføre en bestemt handling. Vi er i denne sammenhengen naturligvis klar over forskjellen mellom begrepet "svært usannsynlig", som vi benyttet, og begrepet "utelukket".

I stedet for å ta for seg de konkrete begrunnelsene bak våre vurderinger utnytter Berg det lille konseptuelle rommet mellom "usannsynlig" og "utelukket" til å komme med et ikke spesielt praktisk anvendbart argument, nemlig at *alt kan*

skje. Dette er et velkjent og "kosteffektivt" retorisk grep i den sikkerhetspolitiske debatten. Dersom det usannsynlige skjer, kan en i etterpåklokskapens tegn peke på sine tidligere uttalelser – dersom det ikke skjer får det uansett lite eller ingen oppmerksomhet. Det såkalte "alt-kan-skje"-argumentet har i tillegg den egenskapen at det lukker enhver faglig debatt og forhindrer en konstruktiv avklaring av viktige beredskapsmessige prioriteringer.

Når Berg sier at forskere aldri har forutsett utviklingstrekk i den internasjonale terrorismen de siste 35 årene, er dette etter vår oppfatning en feilaktig påstand. Ved å forsøke å kutte over den vitenskapelige forbindelseslinjen mellom fortid og fremtid på denne måten, bidrar han i liten grad til en konstruktiv debatt om hvordan Norge bør møte fremtidens sikkerhetsutfordringer.

Det mest urovekkende aspektet ved medias håndtering av disse ryktene ligger imidlertid ikke i avsporingen av den sikkerhetspolitiske debatten, men i de sosiale konsekvensene av slike uetterrettlige anklager. Denne typen oppslag bidrar til å skape en oppfatning av at muslimske miljø i Oslo er terroristleire, og til å stemple unge menn med arabisk utseende som potensielle selvmondsbombere. Slike vurderinger er det Politiets sikkerhetstjeneste som skal gjøre, ikke media – selv om historien er "godt stoff" i Akersgata.